

EL LLENGUATGE

Ésser fidel

En les traduccions literàries, trobem sovint notes del traductor indicant que en l'original hi havia un joc de paraules impossible de traduir, per la qual cosa s'ha optat tot simplement per traslladar el mot de doble significació que permetia aquell joc, pres en una sola significació. És sempre, tanmateix, una afirmació aventurada —i en molts casos es comprovaria que és falsa— que aquell joc de paraules sigui impossible de traduir. Difícil, sí, certament: és una cosa que es pot afirmar ben sovint. Ara, impossible, ja és molt dir: que un no se n'hagi sortit, fins i tot havent-hi dedicat molt de temps de reflexió, no vol dir, necessàriament, que un altre o àdhuc ell mateix, en un moment més feliç o inspirat, no hagués acabat trobant el desllorigador d'aquell joc de paraules, és a dir, el mot o l'expressió de la llengua a què es tradueix amb una ambivalència anàloga a la del mot del text original. Que el resultat obtingut no sigui sempre tan fresc, espontani i reeixit com el de l'obra original, és, naturalment, un fet que cal acceptar.

Un joc de paraules cèlebre és el que hi ha en la frase anglesa «The importance of being Earnest», que és el títol d'una famosa comèdia d'Oscar Wilde, i que tant es pot traduir per *La importància de dir-se Ernest* com per *La importància d'ésser formal*. La gràcia, és clar, consisteix a trobar una sola frase que reuneixi aquestes dues significacions, les quals convenen a l'argument o trama de l'obra. I cal admetre que la solució per què va optar el professor Eduard Artells en la traducció que en va fer l'any 1938 és tan encertada com, al capdavant, fàcil de trobar: *La importància d'ésser fidel*. El mot anglès «earnest» ha de traduir-se, pròpiament, per *seriós* o *formal*, però cap d'aquests dos adjectius no existeix també com a nom propi, condició que reuneix en canvi *fidel*, adjectiu que sense traduir exactament «earnest» té un significat que s'hi acostava bastant, si més no en un grau suficient pel que exigeix la trama de l'obra. En tot cas, *Fidel* és, de tots els noms del nostre santoral, el que dona la solució més adequada, preferible a Benigne, Bonifaci, Càndid, Cast, Modest, Plàcid, Perfecte, Primitiu, Sever o Silvestre. Però sempre pot sorgir de trasantó una altra solució acceptable, tal com ens mostra una recent adaptació d'aquesta obra de Wilde: *La importància de ser Frank*.

Albert Suñé